

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De scholasticæ Theologiæ Vanitate, qua superioris
ætatis homines, doctrinam & religionem suam
tueba[n]tur, Liber, in locos communes digestus. Omnibus
ueræ ac solidæ pietatis studiosis in primis ...**

Sarcerius, Erasmus

Francoforti, 1541

VD16 S 1775

De Operibvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29838

DOCTRINA SCHOLAST.

Charitas pertinet ad premium essentialia beatitudinis.

Actus charitatis duplex, elicited & imperatus.

Charitatis obiectum est beatitudo uitæ æternæ.

Charitas est nobilior anima Christi & aliorum secundum quid non autem simpliciter.

Charitas est prior cæteris uirtutibus theologis.

Charitas coniungit nos deo per operationem.

Charitas non potest amitti per peccatum ueniale.

Veniale peccatum non contrariatur habitui charitatis.

Beatitudo datur secundum diuersos gradus charitatis.

Minima charitas potest esse in magnum meritum, respectu præmij accidentalis.

Resurgens per poenitentiam in minori charitate habebit maius gaudium accidentale, de bonis factis prius in maiori charitate, quam de factis post in minori, non autem maius gaudium essentialia.

436. DE OPERIBVS.

Præter decalogi bona opera adhuc alia sunt multa ad exercendam pietatem & ad cultum Dei

Dei præstandum necessaria.

Opera à pontificibus præscripta, cum operibus decalogi conferri possunt, & sub æquali pœna pariq; spe præmiij, seruari debent.

Christus summo pontifici, ut suo uicario hic in terris agenti, potestatem reliquit præscribendi ad salutem opera, quæ decalogus non præcipit.

Bona opera perfectè præstare, nostrarum uirium est.

Bona opera ideo dicuntur bona, quia bonos faciunt.

Opera ex proprio debito merentur tã spiritalia quàm corporalia.

Opera minus principaliter iustificant. 57. 57. 6.

Opera bona ideo merentur uitam æternam quia mala opera merentur æternam damnationem.

Semel accipimus fide in Christum generalem iustitiam, ut autem salutarem iustitiam accipiamus, illa emerenda est operibus.

Suprà de iustificatione, quære sententias, quas habent scholastici pro iustitia ex operibus.

Opera contra legem Dei, sunt peccata, igitur bona opera sunt iustitia.

Iustitia est obedientia erga totam legem, bona opera sunt obedientia erga legem, igitur bona opera iustificant.

DOCTRINA SCHOLAST.

Opera sine Christo sunt quidem mortua, sed non mortalia.

Opus bonum fit aliquando opinione iustitiæ, & salutis quærendæ per ipsum.

Falsum est, iustum in omni opere bono peccare.

Infra 127. Per bona opera finis participes passionis & meriti Christi.

supra 127. Opera ut necessaria ad iustitiam doceri possunt, ut non lædatur fides.

Opera quæ facit homo ex se bona, placent Deo, nec sunt vitiosa, aut morte digna peccata.

Operari possunt homines bene, antequam implentur præcepta.

Deus curat & requirit nostra opera pro iustitia. Falsissimum est, opera coram Deo omnia æqualia esse, quo ad meritum.

Singulis operibus respondet singulare præmium.

Opera nostra meritoria sunt, non tantum harum aut illarum, cum corporalium, tum spiritualium rerum, sed etiam iustitiæ, uitæ æternæ &c.

Dubitans etiam, & qui incertus est, an opera sua placeant deo, tamen potest operari opera placetia Deo, nec peccat dubitatione, nec perdit opera sua, quæ facit.

Opera merentur remissionem peccatorum,

gra

DE OPERIBVS. 70

gratiam, iustificationem, uitam æternam &c.

Opera, quæ fidem sequuntur, iustificant, non quæ præcedunt.

Per opera patet nobis accessus ad patrem, & per opera meremur habitum, ut postea dilectionem habeamus pacem conscientia.

Paulus ubi loquitur de operibus, quod opera non iustificent, semper intelligendus est de ceremoniis Leuiticis, quæ non iustificarunt, nec iustificant.

Opera legis non iustificant, sed opera Euangelij &c.

Lucæ cap. 7. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum: ergo opera dilectionis iustificant.

Opera supererogatiua sunt, peregrinationes ad loca sanctorum, rosaria, & similia.

Per bona opera extra gratiam facta, mere-
mur ex pacto diuinam gratiam. *infra 71.*

Non peccat homo, qui facit opera præceptorum extra gratiam.

Petrus ait: Studete firmam facere uocationem uestram per bona opera: igitur bona opera merentur remissionem peccatorum. *infra 109. b.*

Omnia bona opera & merita per peccatum mortale perduntur, quia mortale peccatū non solum animam necat, sed & bona opera perire facit, reparantur uerò illa bona opera per poenitentiam. *72. b.*

Bonum

DOCTRINA SCHOLAST.

Bonum opus impositum in confessione ex potestate sacerdotis, magis satisfacit pro peccato, quàm opus, quod homo sua spõte facit.

Opera Christi fuerunt maximè satisfactoria & meritoria, ita & nostra opera.

1. Opera sanctorum Ecclesiæ uocantur thesaurus cœlestis, & quia adhuc passiones desunt ad Col. 1. igitur peritoria meritorum nondum est plena, nec adimplebitur, nisi cum seculum finitum fuerit. Est autem peritoria uas uel domus ubi pariter multa inferuntur.

Apud deum magna est operum differentia, Deus enim secundum magnitudinem & multitudinem operum iudicat.

2. Falsum est, Deum sæpe sordidi artificis manuale opus præferre ieiunio & orationi sacerdotis.

Operatio uoluntatis cum exteriori non est magis meritoria uel demeritoria, quàm sit sola interior sine exteriori imperata.

Operationes quædam sunt merè naturales, secundum quas nec laudamur, nec uituperamur.

3. In uita Christiana sunt consideranda quatuor genera operationum. Nam quædam præcedunt ab ipsa charitate & fide formata, ut ea quæ sunt ab aliquo uiro iusto secundum legem, & præcepta diuina, & talia opera dicuntur totaliter bona, & meritoria uitæ æternæ. Quædam

au.

DE OPERIBVS: 71

autem fiunt contra legem diuinam, & charitatem ab aliquo peccatore, sicut furta & homicidia &c. quæ totaliter sunt mala, & merentur mortem. Quædam opera fiunt ab aliquo, quæ nec fiunt ex charitate, nec contra charitatem, nec propter deum, nec contra diuinam legem, sed naturaliter, propter aliquod naturale interesse, ut defendere cognatum &c. Quæ quidem opera non sunt meritoria, quia aliud est, diligere proximum propter Deum, & aliud, propter propinquitatem cognationis. Quædam sunt, quæ licet non procedât à charitate, tamen non fiunt contra charitatem, nec contra legem dei, imò fiunt secundum legem diuinam & præcepta, & propter Deum, & ordinantur in charitate, sicut sunt: elemosynæ, & alia opera misericordix, quæ fiunt à peccatore, non proponente manere in illo peccato, sed desiderante agere poenitentiam, pro ut accidit in multis, quæ quidem opera licet non dicantur simpliciter bona, tamen de se nullo modo dicuntur mala, postquam non sunt cõtra charitatem, & diuina præcepta. Et istæ operationes possunt dici informes, quibus peccatrix anima intendit facere, quod in se est, & disponit ad uitam. ^{70. a.}

Operari meritorie, est parere fructum uite.

Principium operationis est uoluntas, sine qua nec opus est meritorium, nec laudabile.

Opera multiplicia sunt. Est enim opus carnale

DOCTRINA SCHOLAST.

le, opus poenale, opus satisfactorium, opus formaliter bonum, opus conformatum, opus supererogationis, opus incarnationis, opus Dei, & laboriosum.

Opus bonum moraliter est opus elicitum, aut imperatum conformiter ad dictamen rectæ, id est, inculpabilis rationis.

1. Differunt opera moralia & meritoria. Nam opera moralia dicuntur illa, quæ eliciuntur uel imperantur ab ipsa uoluntate secundum esse completum dictamen rectæ rationis. Opera meritoria dicuntur illa, quæ eliciuntur à uoluntate secundum inclinationem charitatis uel gratiæ, & omne opus meritorium est opus morale.

2. Opus uirtuosum & laudabile est triplex. Nā quoddam est opus uirtuosum simplex, pertinens ad uitam contemplatiuam, cuiusmodi est amare Deum, audire missam, orare Deum &c. Aliud est opus uirtuosum simplex pertinens ad uitam actiuam, sicut est recipere hospites, ministrare infirmis &c. Dicuntur autem simplicita, quia non sunt permixta. Tertium est opus uirtuosum pertinens ad uitam actiuam, deriuatur uerò à plenitudine contemplationis, ut est predicare, alios docere; non enim simpliciter pertinet ad uitam actiuam docere, sed etiam cōtemplatiuam. Et opus uitæ contemplatiuæ est sim-
pli-

placiter melius & nobilius, quam est de facto opus simplex uitæ actiuae, ex quo uita contemplatiua est simpliciter melior uita actiua. Et licet opus simplex uitæ actiuae sit bonum & uirtuosum, non est tamen æquè perfectum, imò minus perfectum opere deriuato ex contemplatione.

Est autem duplex difficultas in opere uirtuoso. Vna ex parte operantis, & hæc non facit opus in se uirtuosius, non enim sequitur: Difficilius est mihi ieiunare, quam orare: ergo melius est ieiunare, quam orare. Alia est difficultas ex parte operis in se, & illa facit opus magis meritorium, unde docere & prædicare sunt difficiliora operibus solummodo contemplationis, difficultate operis in se: igitur sunt opera magis meritoria. Opus itaque uitæ actiuae deriuatum à uita contemplatiua est simpliciter nobilius & uirtuosius in genere moris, quam sit simplex contemplatio. Nam maius & perfectius est illuminare, quam lucere: & sicut maius est illuminare, quam lucere, ita maius est, contemplata alijs tradere, quam de facto contemplari solum.

Opera quædam dicuntur uia, quædam mortua, quædam mortificata.

Opera

DOCTRINA SCHOLAST.

1. *70. a.* Opera uiva dicuntur, quæ fiunt ex radice spiritalis uitæ, quæ est charitas, propter quæ operans remunerandus est uita æterna. Hec tamen per sequens peccatum mortale mortificantur, non per se, nec absolute, sed per accidens, & in relatione ad peccatorem. quia durante peccati mortalis obstaculo, homo pertingere non potest ad efficaciam illorum operum, quia cum peccato mortali remunerari non potest in uita æterna. Et dicuntur opera uiva, quia facta sunt a uiuente uita gratiæ, & sunt meritoria uitæ æternæ, quando non impediuntur.

2. Opera mortua dicuntur illa, quæ facta sunt a carente uita gratiæ, uel quæ non sunt meritoria uitæ æternæ, propter defectum debite circumstantiæ, quæ tamen sunt bona opera ex genere, & per consequens mala uiuere. Quæ uerò sunt mala ex genere, non sunt mortua priuatiue, quia nunquam sunt mala uiuere. Quæ autem a principio erant meritoria, & postea superuenit mortale, dicuntur mortificata.

3. Secundum alios mortua dicuntur opera, quæ nunquam acceptata sunt ad beatificam præmiationem, & talia sunt omnia, quæ non sunt elicita ex gratia, sicut omnia opera existētis in mortali. Sed opera mortificata sunt, quæ ad præmium æternum sunt a Deo acceptata, sed per consequens mortale peccatum ab affecutione præmij impedita.

Elemo.

Eleemosyna in peccato mortali facta, nō re-
 uiuiscit, quātum ad operantis meritum, quod
 mereretur, si non in mortali fieret, sed quantū
 ad effectum, quem aliunde habet, potest reuiu-
 scere. Exempli causa: Eleemosyna in peccato
 mortali facta, non reuiuiscit quantum ad meri-
 tum dantis, reuiuiscit tamen, quantum ad ora-
 tionem pauperum eleemosynam recipientiū,
 quibus impetrant gratiam danti. Sic abstinē-
 tia corporis & castigatio in mortali facta, non
 reuiuiscit, quo ad meritum abstinētis, sed quia
 castigatio ex ipso opere habet carnem subūce-
 re spiritui, quantum ad illum effectum reuiu-
 scit, quia cedere fictione caro subiectior est spi-
 ritui, quā si non præcessisset castigatio. Et de
 operibus satisfactionis est idem iudicium, sicut
 & de alijs operibus.

Opus meritorium mortificatum reuiuiscit,
 sed opus mortuum, id est, extra charitatem nū-
 quam reuiuiscit.

Iustificatus per pœnitentiā potest mereri
 augmentum gloriæ per bona opera quæ fecit,
 dum erat in peccato, & hoc per nouam oblati-
 onem in uirtute nouæ gratiæ. Et hoc inde li-
 quet, quia aliquis extra gratiam principis, ta-
 men multa bona agit aliās: & exul à terra pro-
 pter principem, illa opera profunt ei, postquā
 redit in gratiam cum principe. Et talis clemen-

K

DOCTRINA SCHOLAST.

tia non est neganda in Deo respectu iustificati per poenitentiam, qui ante poenitentiam nunquam cessabat orare, & alia bona opera exercere. Hinc Lucas ait: Facite uobis amicos de iniqua mammona, ut cum defeceritis, recipiant uos in æterna tabernacula. Talia opera à peccatore facta, non sunt mortua, sed uiua, & à principio uiua, quia à gratia præueniente & impellente ad bene agendum sunt facta. Et sicut non sequitur: Domus facta est ab homine albo, ergo est alba, ita non sequitur: Opera sunt facta ab homine mortuo in peccato, ergo sunt mortua. Bona igitur opera facta in peccato ualent iustificatio per poenitentiam post conuersionem, eo modo, quod dictum est in uirtute nouæ charitatis.

Opus carnale est opus carnis, uel uitiosum, uel etiam malum. Opus spirituale est, opus spiritus uel bonum, uel uirtuosum, uel meritorium &c.

1. Opus poenale dicitur dupliciter: uno modo formaliter, scilicet quod infert afflictionem, uel poenam agenti interiorem, scilicet tristitiã animæ, uel dolorem exteriorem corpori, ut cõtritio, ieiunium, castigatio, labor corporalis, &c. Hoc opus non est satisfactorium, quia nec uirtuosum. Alio modo uirtualiter, scilicet quando eminenter includit perfectionem operis poenalis, & reddit hominem paratũ ad subeundum passio-

passionē, aut labore, si facultas uel oportunitas
occurrit. Opus satisfactorium est opus seu a-
ctus uoluntatis elicitus, seu imperatus. Ideo
flagella undecumq; inferantur ab intrinseco, nō
sunt satisfactoria, sed uoluntaria sufferentia eo-
rum pro remissione peccati satisfactoria est, quia
illa est à uoluntate, tanq; ab actiuo principio.

Opus supererogationis dicitur opus consi-
lii, uel quod sit ultra id, quod quis debet, & o-
pus supererogationis includit meritum, quare
Deus non potest propriè facere opera superero-
gationis, quia deus non potest mereri &c. Quae
dicuntur propriè opera supererogationis, ui-
de locum de satisfactione.

Est quoddam opus formatum. Dicuntur ue-
rò opera formata dupliciter: uno modo per ex-
clusionem deformitatis peccati: alio modo per
positionē dignitatis meriti. Si primo modo ac-
cipiantur opera formata, sic praecepta decalo-
gi obligant ad opera formata: obligant enim ad
omnia peccata mortalia uitanda. Si secundo mo-
do, si loquamur de obligatiōe cōditionali, mā-
data decalogi obligant ad opera formata. Si
quis enim uult ad uitam ingredi, necesse est ex
charitate seruare mandata, quae quidē charitas
est meriti principiū. Mandata si seruentur quan-
tum ad opera extra gratiam facta sufficiunt ad
uitandam poenā, & propterea non sequitur, quod
per mandata obligetur quis absolute ad opera
meritoria,

DOCTRINA SCHOLAST.

Opus operatum, & opus operans, sic distinguuntur: Opus operatum est opus, uel signum exterius exhibitum, quod fit ad significandum aliquid, & ualeat ex institutione et pacto, sicut sacramenta nouę legis ualēt ex opere operato, id est, ex ui sacramenti cōferunt gratiā, si nihil aliud impediatur, id est, si suscipiens nō ponat obicē, uel non est peccato coinquinatus mortali.

Intra 76. b

fol. sola.

Opus operans est motus ipsius agentis interior, et fructus est sacramentorum, ut per ea cōsequamur gratiam, non solum ex opere operante, sed ex opere operato, id quod nullis alijs operibus, & ceremonijs ueteris legis est concessum.

Opus aliquod prodesse alij, per accidens dupliciter potest intelligi: aut quia est pure passiuā occasio utilitatis illius, quia ex se magis ordinatur ad defectum, quamuis homo ex bonitate sua inde illius utilitatem eliciat, & tale opus facienti non prodest, sed obest. Alio modo, quia quamuis non sit per se causa utilitatis, tamen ordinatur ad inducendum homines ad faciendum alterius utilitatem, & tale opus prodesse potest facienti, sicut est, mortuos sepelire, quod prodest uiuis sepelientibus &c. 1.

2

Opera bona meritoria sunt trium, uite ęternę, augmenti gratię, & remissionis pęnę. Primum itaq; scilicet pręmium substantiale uitę ęternę respōdet radici operis, id est, charitati, Pręmi

1. 2. 3. 67. 70. b.

Prę
ris,
exc
mer
lijs
R
ris.
gis
gula
næ.
S
mio
qua
non
T
in el
ren
nem
cet
mul
susce
que
illar
cet
terit
dun
fom
C
mer

Præmium accidentale respondet generi operis, sicut & augmentum gratiæ, quia operibus excellentibus, & operibus supererogationis, meremur magis augmentum gratiæ, quàm alijs operibus.

Remissio pœnæ respondet pœnalitati operis. Nam opera, quæ magis sunt pœnalia, magis sunt meritoria remissionis pœnæ. Et est regula in Theologia, pœna est resolutoria pœnæ.

Sciendum est diligenter, quòd homo de præmio substantiali meretur tantum uno opere, quantum per mille manente radice eadem & non crescente.

Tota uis merendi uitam æternam consistit in charitate, non tamen totus effectus, quia merendi effectus consistit etiam penes magnitudinem operis. Opera quæ nõ sunt in charitate, licet nõ ualent ad uitam æternam, tamen ad alia multa ualent, unde uersus: *Apert cor, scilicet ad susceptionem gratiæ; minuit pœnã, scilicet illã quæ deberetur, si nõ fieret illud opus, nõ autem illam quæ iam debetur; cõfert bona terræ, scilicet temporalia; occupat, scilicet, ne sit homo interim ociosus; assuescit, scilicet ad bene operandum; delectat, scilicet mentem; mitigat, scilicet fomitem; arcet, scilicet fluxum peccati &c.*

Opus acceptabile Deo, duplex est: alterum meritorium, & uirtus moralis ex genere & bo-

DOCTRINA SCHOLAST.

na intentione: secundum existens potest facere
in peccato mortali, non autem primum.

Opera omnia satisfactoria reducuntur ad
tria: ad eleemosynam, ieiunium, & orationem.

Opera hoīs à charitate dicuntur uiua, mor-
tua uerò dicuntur, quę sunt sine charitate.

Opera mortua sunt meritoria, non quidem
proprie, id est, ex condigno, sed quasi similitu-
dinariè ex congruo.

Opera mortua ualent ad habilitatem gra-
tię, & ad abundantiam bonorū temporalium,
sed principaliter habent honestatem, iocundi-
tatem, & pulchritudinem.

Etiā opera mortua cum sint meritoria, re-
uiuiscunt per pœnitentiam.

Opera mortua non uiuificantur per pœni-
tentiam, nec quo ad meritum, nec quo ad satis-
factionem.

Orationis opus est satisfactorium, quia est
pœnalis oratio.

Opera satisfactionis pœnitentię sacramen-
talis mortua sunt, quę non relinquunt aliquem
effectum in satisfaciētē, postq̄ actus transijt,
oportet, quòd iteretur, quę autem relinquunt
post se effectum in satisfaciētibus, postq̄ actus
satisfactionis transijt, sicut ex ieiunio manet
carnis debilitatio, & ex eleemosynis largitis,
manet diminutio substantię, non oportet, q̄
iterentur.

Quòd

Quod sicut peccata actualia transeunt actu, & remanent reatu, ita bona opera transeunt actu, & remanent merito. Bona opera quandiu sunt coniuncta radici merendi, dicuntur uiuere, quando autem ab illa separantur, dicuntur mori, quando reuertuntur, dicuntur uiuificari.

DE IMPLETIONE

Legis.

Legis impletio est externa obseruatio legis.

Legis impletio ad iustitiam coram Deo, in potestate humanarum uirium est.

Legis impletio perfecte fit, faciendo quod in nobis est.

Legi tum perfecte satisficit, quando uoluntas nostra aliquo modo accedit ad externa legis opera, & si non omnino purus & consentiens animus accedat.

Sub ueteri Testamento requisitus fuit ad impletionem legis consentiens & purus animus, in nouo autem Deus cessit nostræ infirmitati, ita quod iam satis sit in implenda lege, externa legis opera præstare.

Sub nouo Testamento præcepta Dei commutata sunt in consilia, nec ad omnes pertinet satisfacere legi consentientibus animis, sed tantum ad perfectiores.